

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....23

Kitabın isimleri olan “Muhâkemat”, “Saykalu’l İslâmiyet” ve “Marîz Bir Asrın, Hasta Bir Unsurun, Alîl Bir Uzvun Reçetesi” isimlerini izah ederek kitabın mahiyetine işaret edilmiştir.

HUTBETU’L KİTAB.....31

Müellif hamdele ve salve ile güzel bir berâatu’l istihlâl yaptıktan sonra bu kitaptan maksadının ne olduğunu izah ediyor.

MUKADDİME.....63

Müellif evvela küçük bir mukaddime ile kitabın muhtevasını bildirmektedir. Kitabın “Unsur-u Hakikat”, “Unsur-u Belâğat” ve “Unsur-u Akide” olmak üzere üç makaleden ve “Kur’an’daki ilm-i sema, ilm-i arz ve ilm-i beşeri” tahkik eden bir bölümden oluştuğunu ifade ediyor. Maalesef bu son bölüm te’lif edilemediğinden kitap üç makaleden ibaret olmuştur.

BİRİNCİ MAKALE.....67

Birinci Makale olan “Unsur-u Hakikat” on iki mukaddime ve sekiz meseleden teşekkül etmiştir. Müellif bu makalede Alem-i İslâm içine girmiş hurafe ve batıl te’villeri def edip İslâmiyet’in hakikî güzelliğini göstermek için tefsir, hadis, fıkıh, usûl-ü fıkıh, mantık, kelam, belâğat gibi pek çok ilmin düsturlarını göstererek ve onlardan istimdad ederek zâhirperestlik ve sathî nazar hastalığını tedavi ediyor ve İslâm’ın elmas kılıcına saykal vuruyor.

BİRİNCİ MUKADDİME.....67

Ehl-i zâhiri vartaya atan bir sebep, kelimada dolaylı olarak değinilen istitradî bahislerin hükmünü bilmeyip, kelamın zâhirinden zihne gelen her mananın mütekellimin kasdında dâhil olduğunu zannetmeleridir. Onun için Müellif önce naklin akl-ı selimle çelişmeyeceğini beyan ettikten sonra bu istitradî bahislerin hükmünü izah ediyor.

İKİNCİ MUKADDİME.....90

Bu mukaddimede Müellif (rh) maddî fenlerin tekâmüllerinin zaman içinde olduğunu, telâhuk-u efkâr ile yani fikirlerin birbirine katılıp birikmesiyle geliştiğini izah ediyor. Mazideki insanların -velev ulema-i İslâm da olsa- maddî fenlerde bu zamana nisbeten geri olmasının, onlarda bir nakîsa olmadığını beyan ediyor.

ÜÇÜNCÜ MUKADDİME.....101

Müellif bu mukaddimede İsrâiliyât ve felsefiyâtın tarihî süreçte İslâmiyet içine nasıl girdiğini izah ediyor. Bu sadedde, Yunan felsefesinin ne mahiyette olduğunu gösteriyor. Hem ayete mâsadak olmanın ayetin manası olmak anlamına gelmediğini kaidelerle isbat ediyor. İsrâiliyât ve felsefiyâtın girişinin en mühim bir sebebinin mâsadakı mana zannetmekten ileri geldiğini ve Kur’an’ı bunlarla izah etmenin mümkün olmadığını, ancak belâğat-i Arabiyenin düsturlarıyla Kur’an’ın tefsir edilebileceğini gösteriyor.

HATİME.....124

Üçüncü Mukaddimenin bu mühim hatimesinde, her biri bir fende müte-hassis alimlerden oluşan bir hey’et tarafından Kur’an-ı Hakîm’e bir tefsir yapılmasına ihtiyaç olduğunu ve ancak bu şekilde bir nev’i icma sırrına

mazhar ve bir akl-ı külliden çıkan bir tefsir ile bin senedir terâküm eden hurafelerin def edilebileceği izah ediliyor.

DÖRDÜNCÜ MUKADDİME.....129

Hakikate aşına olmayan ve bu sebeple hakikatin güzelliğine ve kemâlatına kanaat edemeyip mübalağalarla hayalleri hakikate karıştıran zâhirperestlerin, kendi sözlerine kıymet vermek için o sözleri İbn-i Abbas ve emsali meşhurlara nisbet ettiklerinden bahsediliyor. Hayalât ve hurafelerin ve mübalağaların nereden kaynaklandığını, nasıl hakikatin içine karışarak hakikatin suret-i asliyesini bozup onu da bir hurafeye çevirdiği izah ediliyor.

BEŞİNCİ MUKADDİME.....145

Hurafelerin bir kaynağının da mecaz yoluyla anlatılan kıymetli hakikatlerin, cahil ehl-i zâhirin eline düşmesiyle hakikat zannedilmesi ve altında yatan hakikatin kaybolması olduğu izah ediliyor. Bu noktada fenn-i beyana göre mecazın ne olduğu ve kısımları izah edilmiştir.

HATİME.....156

Bir ayetin mana-yı hakikisinin alamet ve delilinin ne olduğu izah edilip, tefsirin mühim bir düsturu gösteriliyor. Bu meyanda eski fenlerle yeni fenler arasında bir mukayese yapılıyor.

ALTINCI MUKADDİME.....166

İlimlerin birbirine kuvvet verdiğini ama tahakküm etmemenin şart olduğu izah edilerek, İslâm'ın ana mevzuu olmayan bazı konuların, başta tefsir olmak üzere bir kısım şariat kitaplarında dolaylı olarak zikredilmesine bakıp, onları İslâm'a ait hakikatler zannetmek ve yanlışlığına rağmen din namına onlara sahip çıkmak veyahut tam tersine yanlışlığını görüp onunla İslâm'ı veya ulema-yı İslâm'ı lekedâr etmenin hata olduğu beyan ediliyor. Hem de ilim ve fenlerde ihtisaslaşmanın ne kadar önemli ve lâzım olduğu izah ediliyor.

İŞARET.....179

Fenlerde ihtisaslaşmanın, fıtrattaki tekâmül kanununa derc edilen iş bölümü kaidesinin muktezası olduğu izah ediliyor. Bizi şimdiki sefalet ve cehalete atan sebebin de bu düstura muhalefet etmemiz olduğu gösteriliyor.

HATİME.....183

Bu mukaddimenin mevzuuna temas eden çok mühim bazı düsturlar ve mantık fennine dair bazı kanunlar gösteriliyor. Hususan umumî bir lafzın hâs bir mäsadaka delâlât-ı selâsenin hiçbirisiyle delalet etmediği izah ediliyor.

YEDİNCİ MUKADDİME.....192

Mübalağaların nasıl fikirleri ihtilale verdiğini ve nasıl hurafelere kapılar açtığı gösteriliyor.

SEKİZİNCİ MUKADDİME.....208

Çok mühim hakikatlerin esasları olan bu mukaddimede, tarih içinde insanlığın nasıl bir fitrî gelişim gösterdiğinden bahsediliyor. Onun için dikkatle okunmalıdır. Hem şu fitrî gelişimin, istikbalde İslâm'ın bütün nev-i beşerde hâkim olacağını aklın nazarında isbat ettiğini gösterip, ahirdeki hatime ile de ayetlerin bu hakikate nasıl işaret ettiği gösteriliyor.

DOKUZUNCU MUKADDİME..... 238

İslâmiyet'in bütün insanlık nev'inde hâkim olmasının aynı zamanda hikmet-i ilahiyenin iktizası olduğu gösterilip en az bin sene İslâmiyet'in hâkimiyetinin hikmet-i ilahiyeden ümid edildiğini söylüyor. Çünkü hikmet-i ilahiyede hayırlar ve güzellikler, şerlere ve çirkinliklere gâliptir deniliyor.

HATİME.....267

Bu hatimede İslâmî medeniyetin istikbalde bütün Asya kıtasına hâkim olacağı ve oradan bütün insanlık alemini nurlandıracağı müjdelenip, "Hangi kuvvete dayanarak böyle bir şey olabilir? Avrupa'dan bu kadar geri ve sefalette olan Müslümanlar ve Asya kıt'ası, nasıl onları geçebilir?" suallerine cevap verilerek, sebepler cihetiyle dahi bunun zor bir şey olmadığı, belki kaçınılmaz bir şey olduğu beyan ediliyor.

ONUNCU MUKADDİME281

Bu mukaddimede tahkikin bazı düsturları beyan ediliyor. "Bir kelim hangi surette hangi manalara delalet eder? Kelamın manası nedir, mefhumu nedir, müstetbeâtı nedir, mütekellim hangi manalardan mes'uldür, hangilerinden mes'ul değildir?" gibi kelamın mana tabakalarıyla ilgili mevzular işlenmektedir. Her ayetin zâhir ve bâtının, haddinin ve muttala'nının bulunduğu ve dal ve budaklarının olduğunu söyleyen hadis-i şerifin manası izah ediliyor.

ON BİRİNCİ MUKADDİME.....301

Bir kelim hakkında müteaddid ahkâm bulunduğu ve bunların ayırt edilmesi gerektiği izah edilmiştir. Çok mühim düsturları hâvidir.

TENBİH.....308

İnsanın hakikati görmesine mâni olan şeylerin neler olduğu bildiriliyor.

ON İKİNCİ MUKADDİME 311

Ayetlerin zâhir ve bâtınlarının muvazenesini korumak gerektiği ve her bir mana tabakasının makam ve ahkâmının muhafaza edilmesi, ifrat ve tefrite düşülmemesi gerektiği beyan ediliyor. Bu sadedde özellikle mübalağa konusu izah edilmiştir. Bu konuya temas eden pek çok küllî düsturlar vaz edilmiştir.

KİTABIN İCMALÎ SURETİ 344

Müellif mukaddimleri bitirince tüm kitabın icmalî bir suretini gösteriyor. Sonra bu icmalde işaret ettiği meselelerden sekiz tanesini zikrediyor.

BİRİNCİ MESELE 351

Arzın küre şeklinde oluşunun din-i İslâm'a muhalif olmadığını, belki İslâm'a göre dahi arzın küre olduğunu dinî delillerle isbat ediyor. Tâ ki arzın düzlüğünün Kur'an, hadis ve ulema-i İslâm'ın bildirdiği bir şey olduğunu zanneden ahmak dostları ikaz ve din düşmanlarını reddetsin.

İKİNCİ MESELE 363

Arzın Sevr ve Hût, yani öküz ve balık üstünde olduğunu söyleyen rivayetlerin tahkikini yapıp muhtemel te'villerini gösteriyor.

ÜÇÜNCÜ MESELE.....381

Kaf dağı meselesidir. Bu konuda nakledilen rivayetlerin tahkiklerini yapıp

muhtemel manalarını zikrediyor.

DÖRDÜNCÜ MESELE 394

Kur'an'da zikredilen Hz. Zülkarneyn'in seddi nerededir? Şu anda mevcut mudur? Seddin harabiyetinden sonra hemen kıyamet mi kopacaktır? Seddin binasına sebep olan Ye'cûc ve Me'cûc kimlerdir? Bunlar gibi suallere cevap vermektedir.

BEŞİNCİ MESELE 423

“Cehennem yer altındadır.” hadîsinin manasını izah ediyor.

ALTINCI MESELE 437

Müellif bu meselede mühim bir tefsir kaidesi söylüyor. Hulasası şudur: Kur'an'ın mümtaz ve ayırt edici hassası i'cazıdır. Manası gibi üslûpları da mu'cizedir. Onun için Kur'an'ı tefsir ederken, üslûbundaki i'cazı gösterecek bir surette tefsir edilmeli ve ayetlere ancak mu'cize olan üslûplar isnad edilmelidir. Buna göre; bir ayet lafzen bir manaya muhtemel olsa, fakat o mana mu'cize bir üslûbu göstermiyorsa, ayete o mananın verilmesi caiz olmaz. Demek ayetlerin mana-yı hakikisinin sikkesi ve alameti i'cazıdır. Mana cihetiyle olduğu gibi üslûp cihetiyle de Kur'an mu'cizedir. Müellif bu düsturu izah edip, bu konuya misal olması için dağların direkler yapıldığını ifade eden ayet-i kerimeyi tefsir ediyor.

YEDİNCİ MESELE 453

Evvelki meselede Müellif (rh) “Kur'an'ın üslûpları, i'caz derecesinde yüksek olan bir belâğat mertebesine ve ulviyete hâizdir, onun için ayetlere basit ve sıradan üslûplar isnad edilemez.” deyince; bu yedinci meselede, zihinlerinin müşevveş olduğu bazı ayetlerin ulvî üslûplarını görmeleri için ehl-i zâhire bir kaideyi izah ediyor. O da şudur: “Ma'lumu i'lam abes olduğundan, eğer bir kelamın zâhiri manası ma'lum ve bedihi ise o mana murad değil, belki bir nokta-i garabeti tazammun eden lâzımî manası muraddır.”

SEKİZİNCİ MESELE 457

Ehl-i zâhiri zâhirperestlik vartasına düşüren yedi sebep, yedi bela ünvanı altında anlatılıyor. Bu sebeplerin büyük bir kısmı imkânın kısımlarını birbirine karıştırmak olduğundan, imkânın kısımları ve ayrı ayrı hükümleri bu bölümde izah edilmiştir.

İKİNCİ MAKALE 519

Bu makalede Müellif belâğat ilmine dair mühim dersler veriyor. Fakat burada belâğat kitaplarında kâfi derecede anlatılan belâğatin maddesine dair konular değil, belki belâğatin ruhuna taalluk eden on iki meseleyi beyan ediyor. Yani belâğat kitaplarındaki mevzuların ruhuna ve özüne temas eden meseleleri izah ediyor.

BİRİNCİ MESELE 519

Unsur-u Belâğat kitabının en mühim meselesi bu birinci meseledir. Müellif en evvel lafızperestlik hastalığıyla mücadele ederek, belâğatin esasının mananın nazmında olduğunu, lafzın nazmında olmadığını beyan ediyor. Hem bu lafızperestlik hastalığının Müslümanlarda nasıl başladığını ve insanlara nasıl bulaştığını anlatıyor.

İKİNCİ MESELE 539

Kelamın hayatîyet ve neşv u nemasının kaynağını anlatıyor. Yani kelamın nasıl canlı ve gelişip büyüyebilme istidadında olacağını gösteriyor. “Eğer bir kelam, işitenlerin nazarında manaları cisimleştirir ve cansız cisimlere de bir nevi ruh üfleyerek canlandırır; yani onların lisan-ı hallerini lisan-ı kâl suretinde gösterirse, o vakit kelam canlı olur. Âdeta sihr-i beyanî ile cansızlara ruh üfler.” diyor. Bu meselenin medarı belâğatteki teşhis san’atıdır.

ÜÇÜNCÜ MESELE 551

Bu meselede üslûp konusunu işliyor. Üslûbun kelâmın elbisesi, hem cemali ve sureti olduğunu izah ediyor. Hem üslûbun mütekellimin ayinesi olduğunu gösteriyor.

DÖRDÜNCÜ MESELE 567

Kelamın kuvvet ve kudretini beyan eder. Müellif bu meselede cezalet konusunu işlemektedir. Cezalet, kelamın bütün kayıtlarının, yani cümleler, hey’etler, kelimeler ve harfler gibi her bir öğesinin, mahsus meziyetleriyle umumî maksada yardım etmesi; ya ilave bir faide vermesi veyahut bir zararı def etmesidir.

BEŞİNCİ MESELE 575

Kelamın servet ve vüs’atini, yani zenginlik ve genişliğini beyan eder. Bu da; kelam, sarahatiyle ana maksadı gösterirken, müstetbeâtların ve üslûpların da o maksadın levazımâtını ve tebeî cihetlerini beyan etmesi ve bu şekilde cevâmiu’l kelim olmasındır. Bu meseleyi izah ederken “Hüsn-ü Ta’lil” san’atını da izah etmektedir.

ALTINCI MESELE 592

Beliğ bir kelimada muhtelif mana tabakaları olduğunu izah etmektedir. Tabiatıtan çıkmış belîğ bir kelama dikkat edilirse, o kelamın mütekellimin kalbinden çıkıp, tâ lisanından dökülünceye kadar hangi merhalelerden geçerek, nerelere temas ederek geldiğinin ve dimağ fabrikasında hangi aşamalardan geçerek üretildiğinin anlaşılabilceğini izah ediyor. Hem bu muhtelif tabakalarda bulunan manaların bir mizan ve tenasüb içinde bulunması gerektiğini söyleyip hangi kriterlere göre hangi mananın öne verileceğini izah ediyor. Hem maânî-i muallaka diye tabir ettiği kelimadaki duygu ve hissiyâtın, en önemli mana tabakalarından biri olduğunu beyan ediyor.

YEDİNCİ MESELE 621

Bu mesele İkinci Mesele’de anlatılan kelamın hayatlanması ve neşv u neması konusu üzerine bir tafsildir. Mütekellim san’at-ı hayaliyesiyle kalbindeki manalara bir suret vererek âdeta bambaşka hayalî bir dünya tasvir ederken, şu hayalî dünyanın da içinde bir dane-i hakikat bulunması gerektiğini izah ediyor. Tâ ki o dane-i hakikat, belâğatin ukde-i hayatîyesi olsun ve kelam onun üzerinden neşv u nema bulabilsin. Aksi takdirde kelam, yalan ve hurafe olur ve hikmetten yoksun kalır. Yani şu san’at-ı hayaliyenin dahi bir manlığı ve felsefesi olması ve fıtrattan ve hakikatten istimdad etmesi gerektiğini söylemektedir.

SEKİZİNCİ MESELE 631

Belâğatin en mühim kaynaklarından biri olan “Tazmin” san’atını işliyor.

DOKUZUNCU MESELE 640

Müellif bu meselede, nazm-ı maâni cihetinde belâğatin en yüksek mertebesinin ve cezalet-i nazmiye cihetinde en yüksek mertebesinin nasıl olacağını izah ediyor. Kelam tek bir ana maksad doğrultusunda ne kadar çok tebeî maksad ve matlâbları tazammun ederse ve ne kadar çok mukaddimeler ve basamaklarla tertib edilirse ve ne kadar çok faide ve meyveler verirse o derece belâğatinin yükseleceğini söylüyor.

ONUNCU MESELE 659

Kelamın selâseti, yani akıcılığını ve bunun esaslarını izah ediyor.

ON BİRİNCİ MESELE 665

Kelamın sıhhat ve selametini izah ediyor. Bunun kaynağının da kelamın bir hükmü isbat ederken bütün levazım ve esaslarıyla beraber isbat etmesi ve gelebilecek itiraz ve vehimlere karşı da müdafaa aletlerini tazammun etmesi olduğunu gösteriyor.

ON İKİNCİ MESELE 670

Kelamın selameti için lâzım gelen üç esası beyan ediyor. Bunlar da her kayda hak ettiği kadar vurgu yapmak, makam ve maksada uygun olan üslûbu tercih etmek ve başkasının fikir ve hissiyatından bahsediyorsa, bu takdirde de kendini onun yerinde farz etmektir. Bu noktada kelimadaki genel üslûp çeşitlerinin neler olduğu izah edilmektedir.

ÜÇÜNCÜ MAKALE 689

Bu makalenin mevzuu, Kur'an'ın dört ana maksadı olan ve akide-i İslâmiyenin esaslarını teşkil eden tevhid, nübüvvet, haşir ve adalettir. Müellif tevhid ve nübüvveti anlatmış. Fakat haşir meselesine geldiğinde maalesef tevakkuf etmiş. Onun için bu makale üç maksad üzerine kalmıştır.

BİRİNCİ MAKSAD 704

Sani'-i Zülcelal'in vücud ve vahdetini isbat eder. Bu isbatta mutasavvıfların, kelimacıların, felsefecilerin nasıl bir yol takip ettiklerini icmalen beyan ettikten sonra, bu yolların kusurlu olduğunu, geniş ve emniyetli yolun Kur'an-ı Mu'cizü'l Beyan'ın isbat tariki olduğunu söyleyip bu tarik üzere vücud ve vahdet-i ilahiyeyi isbat ediyor. Bu da iki temel delil üzeredir. Delil-i inayet ve delil-i ihtirâ.

DELİL-İ İNAYET 732

Her bir şeyde ve bütün eşyada maslahat ve faidelere riayet edilmesi, her şeyin bir hikmetle yapıp abesiyetin olmamasından tezahür eden nizam-ı alemi göstermekle hakîm bir Sani'in vücud ve vahdetini isbat etmektir.

DELİL-İ İHTİRÂ' 752

Yaratma delilidir. Her bir ferd ve nev'e, ona o ferde ve o nev'e münasip bir vücud verilmesidir. Bu delilin esası da imkân ve hudûs delilidir. Şu delilin izahı sadedinde maddenin ezeliyeti, tabiatçılık ve evrim gibi dalalet fikirlerinin de batıllığı isbat edilmiştir. Yine bu sadeden olarak ahir bölümde mutasavvıfların vahdetü'l vücud ve vahdetü's şuhud mesleklerinin mahiyetlerinin ne olduğu izah edilmiştir.

İKİNCİ MAKSAD 852

Muhammed (asm)’ın peygamberliğinin isbatıdır. Bunu iki yol üzere yapıyor. Birinci yol olarak; nev-i beşerde nübüvvet hakikatının var olduğunu isbat edip, sonra bu mutlak nübüvveti nübüvvet-i Muhammediyeye delil yapıyor. Çünkü Muhammed (asm) bütün peygamberlerin varisi olduğu ve mutlak nübüvvetin hakikatını en kâmil tarzda kendinde tuttuğu için, nev-i beşerde peygamberliğin var olduğunu isbat eden bütün delillerin, evleviyet yoluyla nübüvvet-i Muhammediyeyi de isbat ettiğini gösteriyor.

İkinci yol olarak; doğrudan doğruya nübüvvet-i Muhammediyeyi isbat eden delilleri gösteriyor.

İŞARET 866

Nübüvvet-i mutlakayı isbat sadedinde insanı hayvandan ayırt eden üç özelliğin, Cenab-ı Hakk’ın nebiler göndermesini iktiza ettiğini isbat ediyor. Ahirinde de beşerde binlerce zatın nübüvvet dava edip mu’cizelerle bu davalarını isbat ettiklerini beyan ederek, nübüvvetin beşerde vaki olduğunu gösteriyor. Sonra bütün nebilere nebi dedirten tüm özelliklerin Rasul-i Ekrem (asm)’da daha mükemmel bir tarzda bulunduğunu söyleyerek kıyas-ı evleviyet tarikiyle nübüvvet-i Muhammediyeyi isbat ediyor.

MUKADDİME VE İŞARET 914

Doğrudan doğruya nübüvvet-i Muhammediyeyi isbat eden delilleri de bu bölümde gösteriyor. Bu delilleri de beş meslek üzere tertib ediyor.

BİRİNCİ MESLEK 921

Rasul-i Ekrem (asm)’ın kendi zatıdır. Bütün güzel ahlâkların onun zatında içtima etmesi onun nübüvvetini ve sıdkını isbat ediyor.

İKİNCİ MESLEK 937

Zaman-ı mazidir. Yani Rasul-i Ekrem (asm)’ın geçmiş ümmetlere dair vermiş olduğu doğru haberler onun nübüvvetine delildir.

ÜÇÜNCÜ MESLEK 951

Zaman-ı hâldir. Yani Rasul-i Ekrem’in asr-ı saadette yaptığı hârikulâde icraatları onun nübüvvetine delildir.

DÖRDÜNCÜ MESLEK 965

Zaman-ı istikbaldir. Yani getirdiği şeriatın hakkaniyeti onun nübüvvetine delildir.

BEŞİNCİ MESLEK 1006

Rasul-i Ekrem (asm)’ın eliyle zâhir olan mu’cizelerdir. Bu mu’cizeler hâdis ve siyer kitaplarında mükemmel olarak anlatıldığından Müellif onlara havale ederek burada o mu’cizelerin tazammun ettikleri manaları beyan ediyor.

ÜÇÜNCÜ MAKSAD 1023

Haşr-i cismanînin isbatıdır. Müellif burada haşri iktiza eden on delili izah etmiş. Fakat kitabın mütebakisini tamamlayamamış.

TAKRİZ 1042

DİZİN 1046

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

TAKDİM

Şöhretiyle tariftten müstağni olan Üstad Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri-
nin (rahmetullahi aleyh) “Muhâkemât” ve “Saykalu’l İslâm” isimli bu eserini şerh
etmekte muvaffakiyet veren Cenab-ı Erhamurrahimîn’e nihayetsiz hamd u senâ-
lar olsun.

Bu takdim kısmında birkaç lüzumlu konuyu çok fazla uzatmadan başlıklar
halinde beyan edeceğiz.

BU KİTABIN MAHİYETİ, MEVZUU VE MAKSADI NEDİR?

Şerhin giriş kısmında tafsil edileceği üzere; Müellif’in tefsir mukaddimesi
olarak hazırladığı bu eser, zamanla Alem-i İslâm içine giren ve İslâmiyet’in haki-
ki güzelliğini lekedar edip perdeleyen İsrâiliyât, felsefiyât ve hurafelerin, hakaik-i
İslâmiyeden nasıl ayırt edilip ayıklanacağını ilmî düsturlar ve hikmetli kaideler
temelinde göstermektedir. Hem bunların hangi yollardan gelip hangi kapılardan
hakaik-i İslâmiye içine girdiğini tesbit ederek o yolları tıkayıp o kapıları kapamak-
tadır. Hem hakaik-i İslâmiyenin aslî menba ve esasının, ancak ve ancak sâfi hak
ve halis hakikat olan Kur’an ve onun müfessiri olan sahih hadisler olduğunu ve
Kur’an’ın doğruluk ve hakkaniyetinin delilinin de yine yalnız Kur’an’ın i’cazı ol-
duğunu isbat ve ikaz etmektedir. Kur’an’ın i’cazındaki ana esas da belâğat oldu-
ğundan, Kur’an’ın manalarının anahtarının da sadece ilm-i belâğat olduğunu;
müzahref felsefe ve muharref İsrâiliyâtın onun manalarına mi’yar ve mihenk
olamayacağını bildirmektedir. O halde nazarların doğrudan doğruya Kur’an’a
dönmesi ve onun gerçekten ne dediğinin dinlenilmesi gerekmektedir. Kur’an’ı
dinlemek ise; insanın öncelikle kafasındaki önyargılardan, alışık olduğu gelenek
ve göreneklerden, çokça duyduğu için doğru zannettiği hikâyelerden, etraftan bi-
linçaltına yapılan telkinlerden, kusurlu aklının sönük fikirlerinden ve bunlar gibi
Kur’an’ın duyulmasına ve dinlenmesine engel olan ve göze perde olan arızalardan
sıyrılmasını ve sonra yüzeyel nazardan sakınıp her şeye dikkatle bakmasını ve
daha sonra da hassas ve doğru bir teraziyle tartmasını gerektirir. İşte o doğru te-
razi de ilm-i belâğat ve hikmetin düsturlarıdır. İlmî düsturlara riayet edilmeden
Kur’an’a mana vermek, cehaletle tefsir etmektir ve ilim değil heva ve hevestir. Hu-
lasa olarak Müellif bu eserinde de bütün hayatında olduğu gibi nazarları doğrudan
doğruya Kur’an’a çevirmeye çalışmaktadır ve bu eseriyle şu hadis-i şerifin mazharı

olmuştur inşaallah.

يَحْمِلُ هَذَا الْعِلْمَ مَنْ كُلِّ خَلْفٍ عُدُوهُ، يَنْفُونَ عَنْهُ تَحْرِيفَ الْعَالِيَيْنِ، وَأَنْتِحَالَ الْمُبْطِلَيْنِ، وَتَأْوِيلَ الْجَاهِلِينَ

“Bu ilmi, her nesilden adaletli kimseler taşır. Onlar, ifrat eden aşırıların yaptığı tahrifi, batıl ehlinin İslâm'ın haricinden alıntılacağı yalanları ve cahillerin yaptığı te'vil ve yorumları bu ilimden nefyedip temizlerler.”¹

Müellif bu mücadelesini, bu hadîs-i şerifte söylenen ve her asırda efradı bulunan bütün muhakkik ulemanın ittifak ve icmalarına istinad ederek yapmış, bütün kuvvetini yalnızca Kur'an'ın i'cazından ve her asırda aynı mücadeleyi yapan muhakkik ulemanın ittifakından almıştır. Bu kitap okunurken bu noktanın nazardan kaçırılmaması gerekir. Yoksa bütün kitap yanlış bir mihvere oturtulmuş olur. Yani Müellif'in alem-i İslâm'a giren bu hurafe ve intihalleri anlatırken ve Müslümanların yaptıkları hataları izah ederken muradı, -hâşâ- muhakkik ulema ve istikametli salihleri eleştirmek değildir. Bilakis ümmeti o muhakkik ulema ve salihlerin gittikleri cadde-i kübrâ-yı Kur'an'ıyeye davet etmektedir. Getirdiği eleştiriler, -kendi ifadesiyle- doğrudan doğruya ve ekseriyet itibariyle haricî din düşmanlarına olup, onların tenkid ve teşkiklerine cevap vermek suretiyle İslâm'ın hakkaniyet ve i'cazını müdafaa etmek ve bazen de dahilde ahmak dost ünvanına layık bir kısım cahillere ve muhakkik olmayan zâhirperest yarım hocalara yapılan ilmî eleştirilerdir ki onları tahkiye ve selef-i salihînin caddesine davet etmektedir.

İşte bu maksadlarla Müellif kitabını üç makale üzerine te'lif etmiştir. Birinci makale olan Unsur-u Hakikat, yukarıda söylediğimiz noktaları izah eden on iki mukaddime ve sekiz meseleden ibarettir. İkinci makale olan Unsur-u Belâğat, belâğatin ruhuna talluk eden on iki meseleden ibarettir. Üçüncü makale olan Unsur-u Akide bölümü ise; doğrudan doğruya belâğat-i Kur'aniyenin gösterdiği aklî deliller vasıtasıyla tevhid, nübüvvet-i Muhammediye ve haşrin isbatıdır. Müellif bu makalede haşrin isbatı bahsinde yarıda kalıp tamamlayamamış, ayrıca son makalede olması gereken adalet bahsini hem de kitabın başında va'dettiği Kur'an'daki ilm-i sema, ilm-i arz ve ilm-i beşere dair üç kitabı, araya harb-i umumî ve diğer başka manilerin girmesi sebebiyle te'lif edememiştir.

KİTABIN ÖZELLİKLERİ NEDİR?

Bu kitap gerçekten tüm ulemanın ve Kur'an'ı anlamak isteyen ve İslâmî ilimlere talip olan herkesin okuması gereken bir kitaptır. Belki bütün medreselerde sıra kitapları arasına girip âlet ilimlerinden âlî ilimlere geçiş sırasında okunmaya layık olan bir kitaptır. Çünkü bütün ilimleri mezceden ve bir ilmin içinde başka

¹ Beyhakî- Sünenu'l Kübrâ, Cihad Kitabı

ilimleri de görebilme yeteneği veren ve bu şekilde ilimleri hazmettirip tek bir şey gibi mezc ettiren bir özelliği vardır. Bu özelliğiyle, bir hakikate muhtelif pence-
relerden ve farklı zaviyelerden bakabilme kabiliyeti vermektedir. Hem Kur'an'ın
muhtelif mana tabakalarını ve her tabakanın birbirinden farklı olan hükümlerini,
ilmî düsturlar muvacehesinde göstermektedir. Yani farklı şeylerdeki ortak mana-
ları gösterdiği gibi, ortak görünen şeylerdeki farklı cihetleri de fark ettirmektedir.
İnsanı dikkate alıştıırır ve taklid kapısını kapatıp tahkikin yolunu gösterir ve fikre
mizan vaz' eder. Bu özelliğiyle de zihne berraklık ve fikre keskinlik vermektedir. Bu
noktadan talebe ve alimleri, yüzeysel nazar dediğimiz sathî nazar illetinden kur-
tarıp dikkate sevk etmektedir. Taklidin kökünü kesip tahkikin ve hakperestliğin
yolunu açmaktadır. İnsafılı ve adaletli olan yapıcı tenkid kültürünü yerleştirdiği
gibi insafsız ve tahripçi olan tenkid kültürünü de defetmektedir.

Hem Müellif'in bu kitaptaki tüm maksadları fenn-i belâğat üzerine temer-
küz ettiğinden, kendi cümleleri de kitabın başından sonuna kadar belâğate örnek
teşkil edebilecek niteliktedir. Bu şerhte gösterileceği üzere Müellif'in cümleleri son
derece belâğatlıdır. Ayrıca muhataplarını dikkate davet ettiği için de son derece
veciz ve camiiyetli yapılmıştır. Kitabın müşkilâtı da biraz buradan kaynaklanmak-
tadır. Onun için belâğat kurallarına riayet etmeden ve dikkat edilmeden yüzeysel
bir şekilde okunarak anlaşılması mümkün değildir.

Hem bu kitabın en mühim bir özelliği ve bizi de şerhe sevkeden en önemli
sebeplerden birisi de -Müellif'in ifadesiyle- bir tefsir mukaddimesi olmasıdır. Yani
Müellif bu kitabı, bütün ilmî hayatının gayesi olarak yapmak istediği bir tefsir-i
Kur'an'a, muhataplarını ve talebelerini zihnen ve ilmen hazırlamak için bir ön ha-
zırlık nevinden telif etmiştir. Onun için bu kitabı anlayan ve hazmeden bir talebe
veya alim, Kur'an'ın mana ve esrarını daha iyi anlayabilme ve belâğat-i Kur'aniye-
nin yüksek mertebesini zevk edebilme istidadını elde eder. Müellif'in bu kitapta
söylediği gibi, o yüksek tefsirin bir şahsın karihasıyla değil, belki büyük bir ulema
hey'etiyle yapılması gerekir. İşte Müellif de böyle bir hey'eti teşkil etmek gayesiyle,
bir taraftan talebe yetiştirirken diğer taraftan bu kitapla da öyle bir hey'ete zemin
hazırlamaya çalışıyordu. Ancak araya harb-i umumînin girmesi ve sonra alem-i
İslâm'ı sarsan büyük siyasî ve içtimâî inkılaplar sonucunda Kur'an'ın etrafındaki
surların yıkılmasıyla, tabiat fikr-i küfrîsinin ümmet-i İslâm'a taarruz edip iman-
ları sarsması, Müellif'in o tefsiri yapmasına engel olmuştur. Çünkü acil olarak bu
yeni ve ilmî taarruzun, yine ilmî bir surette def edilmesi ve imanların takviye edil-
mesi gerekiyordu. Onun için Müellif de her derdin dermanını ihtiva eden Kur'an-ı
Mu'cizü'l Beyan'a müracaat ederek, onun eczahane-i kübrâsından aldığı ilaçları,
ümmet-i İslâm'a hususan avam-ı mü'minîne ulaştırmaya çalıştı. Bunun için yal-

nızca Risale-i Nur'un te'lifiyle meşgul oldu. Hem diğer taraftan Müellif'in maruz kaldığı sürgünler, hapisler, tecridler ve tazyikler de böyle bir hey'etin teşekkülüne ve öyle bir tefsirin vücuduna imkân vermiyordu. Fakat Müellif Risale-i Nur'u telif ederken yine bu kitapta tarif ettiği Kur'anî usûlü istimal etmiştir. Yani doğrudan doğruya belâğat-i Kur'aniyeye müracaat edip, onun manalarını ve onun gösterdiği bürhanları beyan etmiştir. Fakat maddî ve lafzî bir tefsir olarak değil, belki manevî bir tefsir mahiyetinde risaleleri yazmıştır. Çünkü hastaya acil bir müdahalede bulunulması ve hastanın hemen fayda göreceği ilaçların verilmesi gerekiyordu. Lafzî bir tefsir için gerekli olan mukaddimelere vakit yoktu. Bu noktadan Risale-i Nur Külliyyatında o maddî ve lafzî tefsirin sureti değil ama manası ve nümunesi mevcuttur. Bir çekirdeğin manen bir ağacı tazammun etmesi gibi, sureten tam görünmese de manen onu tazammun etmiştir. Eğer bu çekirdek inkişaf ettirilebilirse, onda kanun ve program halinde bulunan manevî tefsirden, maddî ve lafzî bir tefsirin tezahür etmesi ve dal-budak salarak genişleyip bütün Kur'an'daki esrar-ı belâğati ve hakaik-i imaniye dair letaif-i Kur'aniyeyi göstermesi mümkündür. Veyahut bu mana şöyle de temsil edilebilir; Üstad Bediüzzaman, Risale-i Nur kitaplarıyla acil bir kalp hastasına ameliyat yapan Kur'anî bir cerrahdır. Müellif bir taraftan hastaya müdahale ederken diğer taraftan talebelerine de ameliyat tekniğini uygulamalı bir surette göstermektedir. Yani onun Risale-i Nur'u yazmaktaki aslî gayesi de talebelerini Kur'an'ın yüksek belâğat mertebesine ulaştırmaktır.

İşte Muhâkemât kitabının kıymeti de bu noktadan zuhur ediyor. Muhâkemât'ı anlamak, Risale-i Nur'un teknik boyutunu anlamak demektir. Yani risalelerdeki manaların Kur'an'dan nasıl çıktığını anlamak ve risalelerle gösterilmek istenen Kur'an'ın mu'cizekar belâğatini, hakkalyakin zevk etmek, bu Muhâkemât kitabını anlamaya bağlıdır. Elbette Muhâkemât'ı anlamak da başta Kur'an ve hadîs olmak üzere İslâmî ilimleri kifayet derecede bilmeye bağlıdır.

Evet, Risale-i Nur'un ekser muhatabı avam olduğundan en avam bir mü'min bile Risale-i Nur'dan istifade eder ve imanını takviye eder. Ancak burada anlatmak istediğimiz şey, Risale-i Nur'dan avamın değil alimlerin ne şekilde istifade edeceğini göstermektir. Risaleleri tam anlamak ve onun hakiki şerh ve izahını yapmak ve ondan alınan köz ile ateşini yakmak ve mesailini genişleterek geliştirmek ve başka noktalara tatbik edebilmenin yolu, bu Muhâkemât'ı anlamaktan geçer.

KİTABA ŞERH GEREKLİ MİYDİ VE ŞERHTE NASIL BİR USÛL TAKİP EDİLDİ?

Yukarıda dediğimiz gibi bu kitap çok ehemmiyetli bir hazinedir. Fakat şimdi söyleyeceğimiz bazı sebeplerden dolayı bir derece kapalı ve açılması müşkil bir hazine olduğundan şerh gerekliydi.

Birinci sebep; Müellif'in bu kitapta muhataplarının alimler olmasıdır. Hatta kitabın Arapça nüshasına da "Reçetetu'l Ulema" yani alimlerin reçetesi ve "Reçetetu'l Havas" yani havas tabakasının reçetesi adını vermiştir. Bundan dolayı Müellif'in cümlelerini tam anlayabilmek için tefsir, hadîs, usûl-ü fıkıh, bedi, beyan, maânî, mantık ve fıkıh gibi ulûm-u İslâmiyeye vakıf olmak gerekir. Hatta Müellif çoğu yerde bu ilimlere ait meseleleri açıkça söylemeyip yalnız ıstılahları zikretmiş, bazen de müstetbeât kabilinden sadece işaretler yapmış. Bu ilimleri bilmeyenler, o ıstılahların ıstılah olduğunu fark etmeyip lügat manasıyla düşünür ve müstetbeâtın işaretini fark etmeyince de üslûbu çözemez. Bunlar da cümlelerin anlaşıl-mamasına sebep olur. Biz bu şerh ile kitabın muhatap seviyesini ulemadan talebe seviyesine indirmeye, böylece istifade dairesini genişletmeye çalıştık. İstılahları ve müstetbeâtın işaretlerini gösterdik. O konunun anlaşılması için gerekli olan bilgileri icmalen ve kifayet miktarında verdik. Tabi ki böyle bir kitabın herkesin tamamen anlayabileceği şekilde izah edilmesi çok büyük bir külliyat telif edilmesini gerektirdiğinden bizim için mümkün değildir. Bu sebeple şerhi okurken de dikkat ve gayret gösterilmesi gerekmektedir.

İkinci sebep; Müellif'in, zamanın müsaadesizliği sebebiyle kitabı çok kısa bir zamanda telif etmek zorunda kalması, fazla ayrıntıya girmeyip veciz bir şekilde ifade etmesine ve kitabın tanzimine çok çalışamamasına, bu da kitabın bir derece müşevveş kalmasına sebep olmuştur. Kendisi bu noktayı şöyle anlatıyor:

"Şu "Saykâl-ı İslâmiyet" ve "Ektrad Reçetesi" olan iki eser, o dehşetli dağ ve dere ve sahrâların kuvve-i münbitesi fevkalâde neşvünemâ vererek, kırk elli gün zarfında hem yeşillendi, hem cesim bir şecere oldu, hem meyve verdi. Evet, öyle bir vakitte vücud geldi ki, dağlar beni derelerin yed-i haşinine fırlatıyordu. Onlar da, beni sahrâların yüzlerine çarpıyordu. Sonra, hamiyet-i milliye ve hamiyet-i İslâmiye şu iki sınıf meyveleri dağ başından koparıp ve bâzan rüzgâr vurup, derenin dibine düşmüş meyveleri ilâç için toplayıp, medine-i medeniyetin çarşısına getirdiler. Hatta bir kısmı Bâsid Dağının yemişidir, bir tâifesi Ferrâşın Ovasının meyvesidir, bir miktarı Beytüşşebap Deresinde, kırmızılanmış semeresidir. İşte, şu iki eseri yazdığım vakit, zaman kısa, mekân vahşi, ben seyyah, zihin müşevveş vücud yarım hasta, yazmak acele olduğundan, elbette müşevveş olur.

Ey ehl-i insaf! Mâzeretim bu. Kabul ederseniz, insafın şe'nidir; etmezseniz, emin olunuz, size minnet etmem, hiç de kabul etmeyiniz. Sizin minnetiniz dağ başında olsun. Size beğendirmek için değil, belki hakka hizmet için yazdım, vesselâm.

Şu eserin naçamâtını dinlemek için, bir Kürt cesedini giymek, bir vahşi hayâlini başına takmak gerektir. Yoksa ne istimâ helâl, ne semâ tatlı olur.”²

Üçüncü sebep; yukarıda dediğimiz gibi Müellif'in bu kitaptaki maksatlarının temeli belâgat olduğundan cümlelerini de belîğ bir surette yapmıştır. Hem de gayet veciz ve camiiyetli hale getirmiştir. Bu sebeple anlamak için belâgat nazarıyla dikkatle bakmak, hususan cümlelerin tazammun ettiği üslûb-u temsilîleri fark etmek ve seçtiği kelimelerin işaret ve remizlerini ayırt etmek gerekiyor. Bu da kitabın sathî bir surette okunduğu takdirde anlaşılmasını zorlaştırıyor. Şerhte bu noktaları göstermeye çalıştık.

Dördüncü sebep; dil sorunudur. Bu da iki cihettendir. Birincisi; Türkçenin maruz kaldığı dejenerasyondur. Bu zamanın insanların kelime hazinesindeki darlık, kitabı anlamayı zorlaştırmıştır. Onun için şerhte bu kelimeleri bazen izahla bazen de parantez içinde günümüz Türkçesindeki karşılığını vererek açıklamaya çalıştık. Ancak şu var ki her kelimeyi her geçtiği yerde izah etmek mümkün değildir. Çünkü bu da kitabın akıcılığını ihlal eder ve fazla ayrıntı içinde zihin dağılır. Onun için okuyucunun kitabı başından itibaren okuması ve izahını gördüğü kelimeleri öğrenip sonra geçtiği yerlerde aklında tutması gerekir. Çünkü evvelde bir yerde izah edilen kelime çoğunlukla daha sonra izah edilmemektedir.

Diğer dil sorunu ise Müellif'in o dönemdeki Türkçesinin azlığıdır. Cümleler mana itibariyle çok belîğ olmakla beraber, Müellif'in Türkçedeki ekleri ve yardımcı fiilleri az kullanması anlayışı zorlaştırmaktadır. Onun için bu kitapta nokta ve virgüllerin yerleri daha da önem arz ediyor. Şerhte gösterileceği üzere yayınevleri tarafından bazen bu imla işaretleri yanlış yerlere kullanıldığı için yanlış anlamlara sebep olmuş. Bazı yerlerde de Kur'an hattıyla olan nüshadaki kelimeler yanlış okunduğundan yanlış yazılmış, bu da mana kaymasına sebebiyet vermiş. Hem bu kitabı okuyanların ve üzerinde çalışanların az olması sebebiyle, asıl nüshada olan pek çok kitabet hatası da fark edilememiş. Biz farklı nüshalara bakarak ve Arapça nüshayla da karşılaştırarak en doğrusunu bulmaya çalıştık. Müellif eski eserlerindeki bu sorunları kendisi şöyle dile getirmiştir:

“Hâmisen: Ben, Kürtçe düşünürüm, Türkçe ve Arapça yazıyorum. Matbaa-i hayaldeki mütercim acemi; ya kalbin sözünü iyi anlamıyor veya lisânın diline âşinâ değildir. Hem, Türkçenin sarf nahivini bilmediğimden, mânâya giydirdiğim üslûbun düğmeleri pek karışık oluyor. Hatta “evet, işte, şimdi, hem de, zira, olan, şu, bu” tekrar-

ları, sizin gibi beni de usandırıyor. Başkasının tashihine de katiyen râzı olamıyorum. Zira, külahuma püskül takmak gibi, başkasının sözü sözlerimle hiç münâsebet ve ülfet peydâ etmiyor. Sözlerimden tevahhuş eder.

Sâdisen: Tabiatımdaki ifrat cihetiyle düşündüğümünden, mütercim-i hayâlinin tercümesinde, hattatın imlâsında, tâbiin tâbında, mütâliin fehminde bâzan yanlış düşmekle, güzel bir hakikat çirkinleşiyor.”³

Beşinci sebep; Müellif’in şahsiyetinin anlaşılmasındaki zorluktur. Bu eserde kendisi de diyor ki; “*Hem de şahsın üslûb-u beyanı, şahsın timsal-i şahsiyetidir. Ben ise, gördüğünüz veya işittiğiniz gibi halli müşkil bir muammayım.*” Şu eseri anlamak için Bediüzzaman’ın ilmî şahsiyetini, fikir dünyasını, hedeflerini, ümidlerini, bakış açılarını çok iyi bilmek, onu yakından tanımak gerekiyor. Bu da onun bütün kitaplarının çok iyi mütalaa edilmesine mütevakıftır. Bundan dolayı bu kitabı her okuyan kişinin Müellif’in muradını anlaması zor olmaktadır. Hatta onu tanımayan insanların bazı cümleleri yanlış anladığına, kendi alemine göre ve zamanının modasına göre yanlış mana verdiğine çokça şahid oluyoruz. İşte bu şerh ile bu noktadan da faydeli olmayı ümid ediyoruz. Bediüzzaman kitap, sünnet, icma-i ümmet ve kıyas-ı fukahadan asla ayrılmayan ve selef-i salihînin cadde-i kübrâsından zerre kadar inhiraf etmeyen bir alim-i şeriat ve bir mücahid-i İslâm’dır. Bu ilimleri bilmeyen ve Bediüzzaman’ı tanımayan bir insanın, kendi hevasını ve zamanın modasını mihenk yaparak onun sözlerine doğru mana vermesi mümkün değildir.

ŞERHTEN MAKSADINIZ NEDİR?

Maksadımız rıza-i ilahîyi tahsil yolunda şu kıymetli eserin anlaşılması için ilim talebesine bir anahtar sunmak ve yardımcı olmaktır. Aslâ ve kat’â “Bu kitabın hakiki şerhi budur ve bu şerh hatasız ve kusursuzdur.” diye bir davamız yoktur ve olamaz da. Elbette içinde hatalar ve kusurlar bulunacaktır. İnsaflı ve müdakkik kardeşlerimizin hatalarımızı bize bildirmesi ve kusurlarımızı tekml etmeye yardımcı olmalarını rica ederiz. Ehl-i ilim içinden inşaallah çok daha iyi şerhler yapacak kimseler çıkacak ve ilim sahasına çok daha faydeli eserler vereceklerdir. Hakikati taharri eden ve ilme talip olanlara bir nebze faide verebilirsek bu bizi bahtiyar eder.

RİSALE-İ NUR’UN ŞERHİ YAPILIR MI?

“Risale-i Nur’un şerhi yapılmaz.” demek veya “Risalelerin şerhini bizden başkası yapamaz.” demek; ikisi de taassub-u bârid, tahakküm-ü ilmî ve istibdad-ı

fikrîdir. Hangi kitap olursa olsun hiçbir kimsenin, hatta o kitabın müellifinin dahi “Buna şerh yapılamaz.” ve hatta “Reddiye yapılamaz.” deme hakkı ve yetkisi yoktur. Mu’cizu’l Beyan olan Kur’an’ın bile binlerce tefsiri yapılmışken ve efsahu’l Arab olan Resul-i Ekrem’in (asm) hadislerine dahi binlerce şerh yapılmışken “Fılan kitaba şerh yapılmaz.” demenin ne kadar abes olduğu âşikardır. Bir kitaba yapılan şerhler, o kitabın noksanlığından değil kemâlindendir. Belki şerhe ihtiyaç veren kusur, muhataplarda bulunan eksikliktendir. Hem “şerhi ben yaparım başkası yapamaz.” diyerek davaya sapmak da kibir ve enaniyet olduğu gibi hakkı inhisar altına alma gayreti olduğundan istibdaddır. Bunların butlanı âşıkardır olduğundan sözü uzatmaya hacet yoktur. Yalnızca nümune olarak Bediüzzaman’ın şu ifadele-
rini söylemek kâfidir:

“Zannedirim ki, hakaik-i âliye-i imaniyeyi tamamıyla Risale-i Nur ihata etmiş; başka yerlerde aramaya lüzum yok. Yalnız bazan izah ve tafsile muhtaç kalmış. Onun için vazifem bitmiş gibi bana geliyor. Sizin vazifeniz devam ediyor. Ve inşaallah vazifeniz şerh ve izahla ve tekmil ve tahşîye ile ve neşir ve tâlimle, belki Yirmi Beşinci ve Otuz İkinci Mektupları telif ile ve Dokuzuncu Şuânın Dokuz Makamını tekmille ve Risale-i Nur’u tanzim ve tertib ve tefsir ve tashihle devam edecek.”⁴

Son olarak bu kitabın şerhine bizi muvaffak eden Cenab-ı Hakk’a nihayetsiz hamd u sena eder ve hayırlı hizmetlere vesile etmesini dua ederiz. Şerhi mütalaa eden din kardeşlerimizden de dua ister, yapıcı eleştirilerini, ıslah ve tekmillerini bekleriz.

ŞÂRİH

Yusuf Selami

Nisan\2025